МІНІСТЕРСТВО ОСВИТІ І НАУКІ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

КАФЕДРИ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Матеріали

ІІІ Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції з міжнародною участю

«МОВНА ОСВІТА ФАХІВЦЯ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ТРЕНДИ»

27 лютого 2020 року

Харків

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Голова оргкомітету:

Гетьман А. П. – проректор з наукової роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України

Організатори конференції:

Сімонок В. П. – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри іноземних мов №1 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Кузнецова О. Ю. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземних мов №3 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Координатори конференції:

Зелінська О.І. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов №1 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Романцова Я.В. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов №1 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Мовна освіта фахівця: сучасні виклики та тренди: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (27 лютого 2020 року). – Харків: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2020. – 222 с.

У збірці матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Мовна освіта фахівця: сучасні виклики та тренди» вміщено виступи та тези його учасників. Захід, що відбувся 27 лютого 2020 року, було організовано з метою окреслення проблем і узагальнення наукових досягнень у галузі лінгвістики та теорії і практики інноваційного навчання мов і культур у полікультурному просторі XXI століття.

Матеріали друкуються в авторській редакції. Відповідальність за точність поданих фактів, цитат, цифр, прізвищ тощо несуть автори.

© Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Університети країн із добре розвиненою системою вищої освіти експортують свої навчальні програми в країни, де місцевий заклад не може задовольнити національний попит на навчальні місця. Таким чином, студентам у цих країнах не обов'язково більше їздити за кордон, щоб отримати іноземну освіту. Очікується, що поширення транснаціональної освіти доповнить, а не зменшить участь у транснаціональній мобільності студентів. Однак це призводить до нової потреби у мобільності викладачів.

Таким чином, міжнародна конкуренція все більше доповнює міжкультурне навчання та співпрацю та підтримує академічну мобільність. В умовах глобалізації національна політика у галузі вищої освіти дедалі більше підкреслює актуальність отримання додаткового інституційного доходу завдяки прийому іноземних студентів та отримання конкурентних переваг за рахунок залучення та збереження найкращих талантів з-за кордону. У більшості європейських країн університети прагнуть розробляти програми викладання англійською мовою, особливо на рівні магістра та докторантури для залучення студентів з-за кордону. Завдяки своїй відкритості та, у деяких країнах, порівняно невеликій платі за навчання, Європа як навчальний напрям стає все більшим конкурентом США. Також, необхідність розвитку академічної мобільності визначається інноваційним характером сучасної галузі, суттєвим попитом на диверсифікацію розвитку ринку освітніх послуг.

І. М. Шкоріна

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

ОСОБЛИВОСТІ НАЦІОНАЛЬНО-МОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ В УМОВАХ ПОБУТУВАННЯ СУРЖИКУ

Однією з найбільш фундаментальних проблем людиноцентричних наукових досліджень на сучасному етапі є проблема, пов'язана з формуванням і функціонуванням картин світу. Картина світу, притаманна як кожній окремій особистості, так і суспільству в цілому, є однією з умов цілісного сприйняття світу. Особливий інтерес дослідників викликають питання щодо національно-мовної картини світу, національної мовної особистості, національної мовної

свідомості тощо.

Останнім часом з'явилася досить велика кількість публікацій, присвячених розробці різнопланових теоретичних і практичних питань щодо картин світу, які розглядаються дослідниками переважно у філософському, лінгвістичному, культурологічному аспектах. На відміну від них, як показав аналіз наукової літератури, зв'язок національно-мовної картини світу з феноменом змішування мов, суржиковими явищами, двомовністю та полімовністю, зокрема ранньою, вплив на національно-мовну картину світу вивчення іноземних мов залежно від ситуації та мовного оточення, науковцями розроблявся мало та потребує подальших досліджень, що й визначає ***актуальність*** нашої роботи.

Хоча деякі дослідники, починаючи з XIX ст. і до останніх років, торкалися певних проблем, пов'язаних із цим напрямом діяльності, досі немає їх цілісного осмислення. З огляду на це, маємо за ***мету*** дослідження національно-мовної картини світу у контексті змішування мов та суржикових явищ, акцентуючи увагу на активні процеси взаємопроникнення мов та двомовності.

Більшість сучасних науковців погоджується з цими думками, деталізуючи і доповнюючи їх: «Національна мова – це якраз те «скло», через яке етнос бачить єдиний інваріант буття і яке визначає конкретні риси національно-специфічної проекції цього інваріанту буття» (переклад мій – *І. Ш.*) [3, с. 172], «мова моделює специфічні риси національного світосприйняття і національного складу мислення на всіх своїх рівнях» [1], «Існує така кількість мовних картин світу, скільки існує мов, кожна з яких відображає унікальний результат багатовікової роботи етнічної свідомості над осмисленням буття людини» [2] тощо. Ми принципово погоджуємося з положенням, що кожна національна мова творить свою специфічну картину світу, але, на нашу думку, воно вимагає деяких важливих уточнень.

У цьому контексті відразу виникає питання щодо піджинів та змішаних мов (список таких мов подано у відповідній статті Вікіпедії), до яких дослідники відносять зокрема і російсько-український суржик, і білоруську трасянку тощо. Змішування мов як явище негативно оцінюється сучасною лінгвістикою, що цілком справедливо. Однак при цьому феномен змішування мов відносно

розповсюджений у світі, суржик, характерний для східноукраїнських регіонів, зовсім не унікальне явище. Очевидно, що у регіонах, де існує ситуація двомовності, завжди має місце взаємовплив мов, який у свою чергу може призводити до їх змішування.

Власне, говорити про суржик як про цілісне явище в принципі неправильно – у східній частині України, по суті, існує не один, а два суржики, які утворилися в результаті змішування російської та української мов відповідно на українській та російській основі, адже російська мова, розповсюджена у східній частині України, також є суржиковою, вона містить дуже багато україномовних елементів. Як правило, самі носії такої мови не звертають на це уваги, але для стороннього ока це відразу стає помітним. Навіть від деяких студентів-іноземців, які досконало оволоділи російською мовою до того, як приїхали навчатися до східноукраїнських вишів, іноді можна почути нарікання, що навчання тут псує їхню російську мову.

У цьому контексті виникає питання щодо того, якою є національно-мовна картина світу людини, яка постійно користується змішаною мовою. Деякі дослідники вважають, що «Очевидно, можна говорити про “суржикову” картину світу суржикомовного індивіда, певну структуровану модель внутрішнього духовного “я”» [4]. Із цим важко погодитися. Змішана мова не є повноцінною національною мовою, отже, вона не може й творити власну унікальну національно-мовну картину світу, а лише складати досить своєрідну картину світу із фрагментів картин світу, притаманних тим мовам, які у ній змішалися.

Така «мозаїчна» картина світу могла б із часом набути рис національно-мовної, але це стало б можливим лише за умови існування певної людської спільноти, для членів якої змішана суржикова мова є єдиною мовою спілкування і сприймається як рідна; по суті, це означало б утворення на змішаній основі нової нації. В історичному дискурсі такі процеси відбувалися із деякими піджинами, але ніколи – зі змішаними мовами. Очевидно, це пов’язано з тим, що, як правило, переважна більшість носіїв змішаної, суржикової мови володіють тією чи іншою мірою не лише самою змішаною мовою, але й обома мовами, на основі яких вона утворилася, і залежно від комунікативної ситуації або

предметної сфери легко переходять із однієї мови на іншу або на змішану, яка у свідомості самих мовців має статус побутової мови, просторіччя, але не національної мови.

Зважаючи на це, можемо зробити висновок, що мовна картина світу такої особистості за своїми основними характеристиками є білінгвальною (або полілінгвальною), але не специфічно суржиковою.

Література

1. *Василенко В. Р. Мовна картина світу як засіб міжкультурної комунікації [Електронний ресурс] / В. Р. Василенко // Вісник психології і педагогіки: Збірник наук. праць. – Вип. 7. – К., 2012. – Режим доступу : http://www.psyh.kiev.ua/Збірник_наук._праць._-_Випуск_7*

2. *Кальмук О. Р. Національна мовна картина світу та її зв'язок із пареміологічним фондом [Електронний ресурс] / О. Р. Кальмук. – Режим доступу : http://naub.oa.edu.ua/2014/natsionalna-movna-kartyna-svitu-ta-jiji-zvyazok-iz-paremiolohichnym-fondom-2/.*

3. *Корнилов О. А. Языковые картины мира как производные национальных менталитетов / О. А. Корнилов. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : ЧеРо, 2003. – 349 с.*

4. *Ставицька Леся Блудний суржик. Міф, мова, стиль [Електронний ресурс] / Леся Ставицька. – Режим доступу : http://www.rastko.rs/rastko/delo/11935.*

О.В. Шум

Національна академія прокуратури України

THINK PAIR SHARE ТА *PAIR INTERVIEWS* ЯК ІННОВАЦІЙНІ СПОСОБИ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

На сучасному етапі розвитку педагогіки як науки під виливом процесів глобалізації дослідники приділяють значну увагу вивченню новітніх інноваційних технологій у навчальному процесі. Зі зміною пріоритетів у системі *«студент – викладач»* та зменшенням кількості мотиваційних засобів навчання постає необхідність пошуку нових ефективних способів освіти та самоосвіти. Ігрові методи навчання, зокрема під час іншомовної підготовки, посідають перше місце за ефективністю як для дітей, так і для дорослих категорій слухачів.

Риженко М. В. ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНО - ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ В УМОВАХ МАЙБУТНЬОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ.....172

Романцова Я. В. НОВІ ТЕНДЕНЦІЇ В МОВНІЙ ОСВІТІ.....175

Рыжченко О. С. АСПЕКТНОСТЬ В ПРЕПОДАВАНИИ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ В ВУЗЕ……177

Семеренська О. В. МОВНИЙ КОУЧИНГ ЯК СУЧАСНИЙ МЕТОД ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ.....179

Сергєєва Г. А. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІННОВАЦІЇ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....182

Shevchenko A.G. INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING……...185

Сімонок В. П. ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ У ВИЩИЙ ШКОЛІ.....187

Скрипник Н. С. ВИКОРИСТАННЯ МОБІЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ МИТТЄВОЇ ПЕРЕДАЧІ ДАНИХ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....190

Starostenko T. M. VICTIMS OF ARMED CONFLICTS: TEACHING ENGLISH TO MIGRANTS AND REFUGEES……192

Степаненко І. І. DEDUCERE *vs* INDUCERE……195

Тихонова М. Є. СТРАТЕГІЇ РОЗШИРЕННЯ СЛОВНИКОВОГО ЗАПАСУ В ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ.....198

Ткаченко С. В. MAJOR CHALLENGES OF LISTENING……...199

Фэн Гуан, Тимченко Ю. А. МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ ПО ПРЕПОДАВАНИЮ РУССКОГО ЯЗЫКА КИТАЙСКИМ СТУДЕНТАМ…….201

Ходаковська О. О. МОНИТОРИНГ, ОЦІНКА ТА ОБЛІК ЗНАНЬ……205

Частник О. С. АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ ТА ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ОСВІТИ…….208

Шкоріна І. М. ОСОБЛИВОСТІ НАЦІОНАЛЬНО-МОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ В УМОВАХ ПОБУТУВАННЯ СУРЖИКУ……..210

Шум О. В. *THINK PAIR SHARE* ТА *PAIR INTERVIEWS* ЯК ІННОВАЦІЙНІ СПОСОБИ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ.....213

Ящук О. В. КРИЗА ЯК ЧИННИК ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВИКЛАДАЧА.....216